

Nota van antwoord zienswijzen actualisatie winningsplan Vinkega

Kenmerk: DGKE-WO / 20280806

Volg-nr.	Zienswijze-nr.	Onderdeel	Onderwerp
			<i>Planmatig beheer</i>
1a	4 Productievolume	Zienswijze	Indieners stellen vast dat in het ontwerp instemmingsbesluit staat dat nog 668 miljoen Nm ³ gas geproduceerd mag worden tot 2032. Er wordt echter niet vermeld dat met terugwerkende kracht tot 2015 al 240 miljoen Nm ³ is geproduceerd tot de gaskraan werd dichtgedraaid. Volgens indieners is er in het ontwerp instemmingsbesluit geen beslissing genomen voor 688 miljoen Nm ³ maar voor 450 miljoen Nm ³ tot 2032.
		Antwoord	De minister benadrukt dat het productievolume niet is gewijzigd in deze aanvraag. Het productievolume zoals vastgelegd in het geldende winningsplan van 23 augustus 2016, waarmee de minister op 11 juli 2018 heeft ingestemd, blijft van kracht. Ten overvloede benadrukt de minister dat SodM controleert of de maximaal verwachte hoeveelheid gas niet wordt overschreden. De gegevens over de geproduceerde hoeveelheid gas zijn direct inzichtelijk voor SodM.
1b	8 Versnelde winning	Zienswijze	Volgens indieners is er uit de gasvelden Vinkega en Diever langdurig boven de vergunde dagproductie geproduceerd. Het is logisch dat de productievolumes die in de winningsplannen worden genoemd, sneller worden gewonnen. In de gewijzigde winningsplannen Vinkega en Diever werd de versnelde winning achteraf gelegaliseerd, maar dit is ten onrechte niet meegenomen in de risicoberekeningen. Indieners willen weten of de minister het eens is met de stelling dat er sprake was van een versnelde winning en dat dit is gelegaliseerd in het geldende winningsplan en dat er dus veel sneller gas wordt gewonnen dan bij aanvang werd aangenomen, zonder dat de effecten zijn beoordeeld.
		Antwoord	De minister benadrukt allereerst dat de geldende winningsplannen Vinkega en Diever niet in dit instemmingsbesluit aan de orde komen. De stelling dat er boven de vergunde dagproductie geproduceerd is, is relevant in het kader van de omgevingsvergunning waarin dit wordt vastgelegd. Zaken en onderwerpen die daarin aan de orde zijn zijn niet nogmaals voor discussie vatbaar in het kader van het winningsplan of het instemmingsbesluit met een winningsplan. De minister benadrukt ten overvloede dat activiteiten in de diepe ondergrond altijd gepaard gaan met onzekerheden die worden meegenomen in de berekeningen van de effecten. Bij de beoordeling gaat de minister uit van een worst-case scenario. De snelheid waarmee het gas gewonnen kan worden is vastgelegd in de omgevingsvergunning als maximale dagproductie. De maximale dagproductie heeft bij kleine velden zoals Vinkega geen invloed op het seismisch risico. Als een gasveld meer gas bevat dan eerder aangenomen, wordt een gewijzigd winningsplan ingediend waarvan nieuwe risicoberekeningen onderdeel uitmaken en die opnieuw beoordeeld wordt.

1c	8 Tempo in relatie tot bodemdaling	Zienswijze	Indieners geven aan dat bij de beoordeling van de planmatigheid van de gaswinning het tempo van gaswinning een rol speelt, zoals blijkt uit de memorie van antwoord over artikel 24 Mijnbouwbesluit. Indieners veronderstellen een relatie tussen het tempo (en hoeveelheid) en de te verwachten bodemdaling. Indieners willen weten waarom de minister het verband tussen tempo en bodemdaling niet heeft meegenomen in de beoordeling van de doelmatigheid van de winning en in de beoordeling van de maximaal te verwachten bodemdaling.
		Antwoord	Het is een misverstand dat er een relatie zou zijn tussen het tempo van gaswinning en de te verwachten hoeveelheid bodemdaling. De uiteindelijke bodemdaling wordt bepaald door de grootte van het voorkomen, de daarin optredende drukdaling en de eigenschappen van het gesteente (de mate waarin het gesteente kan worden samengedrukt). Daarnaast benadrukt de minister dat het tempo van de gaswinning evenmin de oorzaak is van de uitgestrektere bodemdaling. Zoals in het besluit is aangegeven is gebleken dat het gasveld een groter (in oppervlak) waterdragend pakket bevat. Daardoor is het gasveld, als je het samen beziet met het waterdragende pakket, uitgestrekter in omvang (niet dieper). Niet alleen in het gasvoerende deel treedt compactie op door het gas te winnen. Ook in het waterdragende deel treedt een beperkte compactie op. Omdat het oppervlak daarvan groter blijkt te zijn, uit zich dat in een uitgestrektere bodemdaling aan het maaiveld. SodM en TNO hebben aangegeven dat deze aanname reëel is. De minister heeft geen reden hieraan te twijfelen.
1d	2, 3, 10, 11, 12, 13 Gaswinning past niet in energietransitie	Zienswijze	Indieners geven aan dat zij het wrang vinden dat zij in het geweer moeten komen tegen deze gaswinning terwijl het overheidsbeleid erop gericht is dat Nederland van het gas moet en indieners zelf al in een duurzame, energie-neutrale, aardgasloze woning wonen. Indieners geven aan dat hun woningen Koloniewoningen van de Toekomst worden genoemd en koploper zijn in een traject genaamd Excellente Gebieden, ter bevordering van duurzaam bouwen met behoud en ontwikkeling van de historische omgeving. Nieuwe gaswinningen en proefboorlocaties passen niet bij deze ontwikkeling.
		Antwoord	De overgang naar duurzame vormen van energie is in gang gezet en bevindt zich momenteel in een versnelling, maar dat maakt de gaswinning uit de kleine velden niet ineens overbodig. Aardgas blijft de komende decennia nog nodig. De hoeveelheid gas in de kleine velden levert een belangrijke bijdrage aan de Nederlandse gasvoorziening gedurende de fase van gestage afbouw van het gasgebruik. Dit staat los van het sluiten van de gaswinning uit het grootste gasveld in Nederland (het Groningenveld). Het kabinet geeft de voorkeur aan gasproductie uit de kleine gasvelden in Nederland, daar waar dit veilig kan, omdat gaswinning in eigen land minder CO ₂ -emissie geeft dan import van aardgas. Het heeft ook voordelen voor de energietransitie omdat kennis van de diepe ondergrond en kunde om die op een veilige wijze aan te boren behouden blijft, wat ook van belang is bij geothermie of de opslag van gassen zoals groen gas, stikstof, waterstof of CO ₂ .

1e	8 Nut en noodzaak Alternatieven	Zienswijze	Indieners missen in de discussie over nut en noodzaak de aandacht van de overheid voor het feit dat de samenleving energiever slaafd is en daarop haar pijlen richt. Indieners missen ook de zoektocht naar alternatieven voor gas, het beleid is alleen gericht op het gas-terug-principe.
		Antwoord	De minister benadrukt dat de energietransitie ziet op de overgang naar duurzame vormen van energieopwekking. Zoals bij de vorige zienswijze al is aangegeven bevindt deze overgang zich momenteel in een stroomversnelling. De ontwikkeling van alternatieven is dus juist volop in beweging. Dat neemt niet weg dat aardgas de komende decennia nog nodig blijft.
			<i>Bodemdaling</i>
2a	7, 8 Prognose (rechts)onzeker Niet gelijk	Zienswijze	Indieners hebben weinig vertrouwen in de huidige prognose, omdat de bodemdalingsprognoses elkaar snel opvolgen, al in deze jonge fase van de gaswinning, en onjuist blijken te zijn. Daarnaast is de prognose van 'iets' meer dan 5 cm in het diepste punt te onzeker. Vanaf welk punt een nieuw winningsplan moet worden aangevraagd is nu onduidelijk. Indieners geven ook aan dat de uitspraak van de minister dat de bodemdaling klein is en hetzelfde gebleven maar indieners delen deze visie niet. Als de kritische grens wordt overschreden dan is de bodemdaling niet klein te noemen.
		Antwoord	De minister benadrukt dat de bodemdalingsprognose kan veranderen gedurende de gaswinning. Als dat gebeurt moet een (gewijzigd) winningsplan worden ingediend en wordt de nieuwe prognose en de effecten daarvan beoordeeld. Juist door de bodemdaling periodiek te meten en de metingen te verifiëren met de verwachtingen uit het winningsplan, wordt geborgd dat eventuele wijzigingen in de verwachting opnieuw beoordeeld worden. De technische inputwaarden die Vermilion in de aanvraag heeft opgenomen, zijn door SodM en TNO gecontroleerd en akkoord bevonden. De in het winningsplan opgenomen te verwachten bodemdaling gedurende de gaswinning acht de minister dan ook een reële verwachting. De minister heeft beoordeeld welke effecten de uitgestrektere bodemdalingscontour heeft en of hij daarmee kan instemmen. De verwachte bodemdaling boven het Vinkegaveld is onveranderd gebleven. De bodemdaling door de gaswinning uit het Vinkegaveld boven Nijensleek is nieuw en dus beoordeeld op de effecten. Beide waterschappen zien geen significante gevolgen voor hun watersysteem door de bodemdaling boven Nijensleek.
2b	2, 4, 5, 10, 11, 12, 13, 14 Cumulatie met andere velden	Zienswijze	Indieners geven aan dat uit de adviezen niet blijkt dat de effecten van bodemdaling en -stijging uit de omringende velden beoordeeld is. Met name de effecten van de waterinjectie in het veld Nijensleek waardoor de bodem kan dalen maar ook stijgen, maar ook de bodemdaling door het gasveld Diever. Indieners geven aan dat ook de Mijnraad in 2017 heeft geadviseerd dat bij de beoordeling van de risico's van de gaswinning de cumulerende omliggende velden moeten worden meegenomen. Indieners geven aan dat alle cumulatieve effecten te laag zijn ingeschat, ook in het geldende winningsplan uit 2016. Indieners geven aan dat er geen informatie bekend

			is van relaties tussen: seismiciteit en bodemdaling, waterinjectie en bodemdaling geobserveerde schades in het gebied en bodemdaling.
		Antwoord	De minister benadrukt dat voor waterinjectie een omgevingsvergunning moet worden aangevraagd waarin alle milieuaspecten die in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) worden genoemd, beoordeeld worden. De samengestelde of cumulatieve effecten van de bodemdaling die is veroorzaakt door de gaswinning uit het veld Nijensleek met de bodemdaling die door de gaswinning uit het veld Vinkega wordt veroorzaakt, is wel degelijk beoordeeld. Zie ook het antwoord van de minister op de vorige zienswijze. Bij de waterinjectie in Nijensleek is er geen sprake van bodemstijging. Evenmin is er een relatie bekend tussen seismiciteit en bodemdaling of tussen bodemdaling en de geobserveerde schade. De suggestie dat die relaties er wel zouden (kunnen) zijn, wordt niet ondersteund vanuit de wetenschap. Dit is de reden dat hierover geen informatie of gegevens zijn opgenomen in de aanvraag en het besluit. Dat de cumulatieve effecten te laag zijn ingeschat is niet aannemelijk gezien de adviezen van SodM en TNO.
2c	8 Boergrup Cumulatieve daling	Zienswijze	Indieners maken zich ongerust over de plannen voor een nieuw veld Boergrup. Veld Boergrup ligt tussen de velden Vinkega en Diever in en de productie uit dit nieuwe veld zal, hoe dan ook, de bodemdaling onder het Nationaal Park 'Drents Friese Wold & Leggelderveld' verder doen toenemen. Aangezien in de velden Vinkega en Diever versneld gas is gewonnen maken indieners zich bezorgd over het causale verband dat zij zien tussen de versnelde winningen en het versneld moeten bijstellen van de bodemdalingsprognoses en de te verwachten cumulatieve effecten van het voornemen om ook het tussenliggend veld Boergrup in productie te nemen.
		Antwoord	Velden waarvoor nu nog geen concrete plannen voor gaswinning bestaan worden pas beoordeeld als daarvoor een winningsplan is ingediend. Dat geldt ook voor de plannen voor gaswinning in Boergrup. De RCR-procedure is recent opgestart met het participatietraject. Een aanvraag tot instemming met een winningsplan is nog niet ingediend zodat de plannen en effecten daarvan nu geen rol kunnen spelen bij de beoordeling van de bijgestelde bodemdalingsprognose door de gaswinning uit het Vinkega veld. Andersom zal in een eventueel winningsplan voor Boergrup de cumulatieve bodemdaling moeten worden berekend en wordt beoordeeld of die gevolgen acceptabel zijn. De minister verwijst naar zijn antwoord op zienswijze 1b en 1c voor de geuite zorgen over versnelde winning.
2d	4, 5, 8, 14 Oorzaak en onderbouwing	Zienswijze	Indieners geven aan dat de echte oorzaak van de bodemdaling niet wordt genoemd. Compactie is geen oorzaak maar een gevolg. Compactie kan het gevolg zijn van overproductie en productiever snelling en kan leiden tot bodemdaling en afname van het waterbergend vermogen van de bodem. Indieners menen dat de toegenomen bodemdaling verband houdt met de hoogte van de totale hoeveelheid gewonnen gas. Indieners geven aan dat het tegenstrijdig lijkt dat in het ontwerp besluit staat dat de grotere bodemdalingskom wordt veroorzaakt doordat het

			watervoerende pakket groter is, terwijl Vermilion zelf aangeeft dat het wordt veroorzaakt door de gaswinning uit Vinkega. Indieners vragen een toelichting op de toename van het watervoerende pakket. Hoe is dat ontstaan en waar bevindt dit pakket zich, in welke gesteentelaag.
		Antwoord	Het is een misverstand dat ontstane compactie en veranderde bodemdalingsprognose het gevolg zou zijn van overproductie en productiever snelling. Gaswinning op zichzelf veroorzaakt bodemdaling, maar de prognose van de mate van bodemdaling die de gaswinning veroorzaakt is onafhankelijk van de snelheid van de productie. De mate van bodemdaling wordt bepaald door de grootte van het voorkomen, de daarin optredende drukdaling en de eigenschappen van het gesteente (de mate waarin het gesteente kan worden samengedrukt). Het Vinkega gasveld bevat in de Rotliegend gesteentelaag een groter (in oppervlak) waterdragend pakket. Daardoor is het gasveld, als je het samen beziet met het waterdragende pakket, uitgestrekter in omvang (niet dieper). Dit waterdragende pakket is niet groter geworden, maar is groter dan eerder werd aangenomen. Als gevolg van de compactie over een groter oppervlak, treedt ook aan het maaiveld bodemdaling op over een groter/uitgestrekter oppervlak. Dit wordt dus veroorzaakt door de gaswinning uit het Vinkega veld en meer specifiek doordat het gasveld er iets anders uitziet dan eerder werd gedacht.
2e	8, 14 Analyse meetgegevens na meting 2017 Twee versies	Zienswijze	Indieners geven aan dat de meetresultaten en de analyse van de metingen in 2017 zijn overgelegd aan SodM. Volgens indieners is dit een vertrouwelijke analyse die niet wordt gepubliceerd maar die indieners wel hebben gekregen van SodM. Indieners vinden deze vertrouwelijke analyse afwijken van de uiteindelijke openbare analyse zoals die in het Statusrapport Bodemdaling 2018 Drenthe-Overijssel-Friesland is verschenen. Vermilion gebruikt in de aanvraag alleen de publieksvriendelijke versie. Omwonenden zijn aldus niet voldoende en niet tijdig ingelicht. Welke waarde heeft een publieksvriendelijk versie als daarin gedetailleerde gegevens ontbreken die ertoe doen. En die gedetailleerde versie was al beschikbaar voordat werd beslist op het geldende winningsplan. Indieners zien graag dat het geldende winningsplan in zijn geheel wordt herzien.
		Antwoord	De minister wijst erop dat de verplichting is van een mijnbouwbedrijf om de bodemdaling te meten. De gemeten data registreert het mijnbouwbedrijf in een meetregister dat vervolgens geanalyseerd moet worden. De feitelijke meetgegevens uit dit gebied en de analyse daarvan zijn door Vermilion overgelegd aan SodM. Die gegevens worden op dat moment nog niet actief openbaar gemaakt omdat de analyse eerst bekeken moet worden door SodM. Naar aanleiding van de controle door SodM en overleg daarover van SodM met Vermilion kan er aanleiding zijn om de analyse aan te passen. Er kan dus een verschil optreden. De uiteindelijke analyse waarmee SodM het eens is, bevat de juiste uitgangspunten. De meetgegevens worden gepubliceerd op de website www.nlog.nl nadat SodM ze bij TNO heeft aangeleverd. Overigens

			heeft Vermilion mij desgevraagd aangegeven dat in dit geval er geen aanpassing heeft plaatsgevonden van de analyse. Deze werkwijze betekent niet dat omwonenden niet goed of onvoldoende of niet tijdig worden ingelicht. Wel kan er enige tijd zitten tussen de presentatie van de bodemdalinggegevens aan mede-overheden en de publicatie op nlog en de publieksvriendelijke versie.
2f	4, 5, 8 Overschrijding 10%	Zienswijze	Indieners geven aan dat de minister ten onrechte niet gereageerd heeft op de adviezen van SodM en het waterschap Drents Overijsselse Delta over de 10% overschrijdingskans van de bodemdalingsprognose. SodM geeft aan dat er sprake is van bodemdaling waarvan de effecten niet zijn beoordeeld. Zelfs met inachtneming van de 10% overschrijdingskans is dit een afwijking van het geldende winningsplan en zal in beginsel handhavend worden opgetreden. Indieners vinden dat het geldende winningsplan om dezelfde reden alsnog moet worden gewijzigd. Indieners willen weten of de minister ook vindt dat de overschrijdingspercentages tot op heden niet blijken te kloppen en dat daaruit geen enkele waarborg blijkt.
		Antwoord	In het besluit wordt niet ingestemd met een overschrijding van de nu verwachte en aangevraagde bodemdalingsprognose. Dat is in lijn met het advies van SodM waarin SodM stelt dat het opnemen van een onzekerheid van 10% niet betekent dat nu ook is ingestemd met die extra ruimte. Zodra er een overschrijding van de verwachte bodemdalingsprognose in beeld is, zal een aangepast winningsplan met een nieuwe bodemdalingsprognose moeten worden ingediend. Dat zal dan worden beoordeeld op eventuele effecten. De minister is het eens met de overweging van SodM op dit vlak.
2g	8 Effect bodemdaling op grondwaterpeil	Zienswijze	Indieners geven aan dat de kritische grens van 5 cm, die het waterschap hanteert, wordt overschreden.
		Antwoord	Door bodemdaling zal de grondwaterspiegel relatief hoger komen te liggen ten opzichte van het maaiveld. Het waterschap kan het waterpeil om diverse redenen ook weer omlaag brengen, bijvoorbeeld vanwege het gebruik aan het maaiveld als landbouwgrond. De minister neemt de beoordeling van SodM over dat de 1 à 2 cm extra bodemdaling in de uitgebreidere contour een gering effect hebben. Ook al wordt de bodemdaling tezamen boven Nijensleek net iets meer dan 5 cm, dan betekent dit niet dat het waterschap maatregelen zal moeten treffen om het waterpeil te verlagen. De waterschappen hebben zelf aangegeven geen significante gevolgen te zien door de grotere bodemdalingscontour.
2h	7 Advies Tcbb Onjuist uitgangspunt	Zienswijze	Volgens indieners is het Tcbb-advies gebaseerd op het onjuiste uitgangspunt dat de bodemdalingskom niet dieper wordt. De Tcbb gaat er ten onrechte van uit dat de samengestelde bodemdaling niet dieper wordt dan 4,5 cm.
		Antwoord	De minister stelt vast dat de Tcbb in haar advies aangeeft dat de uiteindelijke samengestelde bodemdaling boven de zuidrand van het Vinkega gasveld 4,5 cm zal zijn volgens Vermilion.

			Deze constatering door de Tcbb is correct. Hoewel de Tcbb niet met zoveel woorden verwijst naar de gezamenlijke bodemdaling die boven het veld Nijensleek net boven de 5 cm kan worden, gaat de minister ervan uit dat de Tcbb dit wel in haar advies heeft betrokken. De Tcbb geeft aan dat zij de grootte van de bodemdaling niet kan verifiëren maar dat bij een nog te verwachten bodemdaling van 2,5 cm door de gaswinning uit het Vinkega veld, redelijkerwijs geen schade te verwachten valt.
2i	9, 14 mate van bodemdaling; significant	Zienswijze	Indiener stelt dat bodemdaling van 5,2 cm door gaswinning niet significant bevonden wordt en wil weten bij hoeveel cm bodemdaling dit wel significant bevonden wordt.
		Antwoord	Of bodemdaling significant bevonden wordt, hangt enerzijds af van de mate van de bodemdaling en anderzijds van de gevolgen die de bodemdaling heeft in een gebied. Het waterschap heeft aangegeven dat de 5 cm bodemdaling in het beoordeelde gebied niet leidt tot aanpassingen en wordt derhalve niet significant bevonden.
			<i>Bodemtrilling</i>
3a	8 Cumulatieve risico 's Nijensleek	Zienswijze	Indieners geven aan dat Nijensleek in het ontwerpbesluit wordt beschreven als een uitgeproduceerd gasveld. Feitelijk is Nijensleek een afvalwaterinjectieveld met de daarbij behorende specifieke risico's. Die risico's zijn nu niet cumulatief meegenomen in relatie tot de gaswinning in de omliggende velden en met name Vinkega. Indieners vinden dit onzorgvuldig.
		Antwoord	In het winningsplan worden de gevolgen van de door de gaswinning verwachte bodembeweging beoordeeld. Bodemdalingseffecten van gasvelden die in elkaar nabijheid liggen kunnen leiden tot cumulatieve bodemdalingseffecten. Aangezien er geen gas meer uit Nijensleek wordt gewonnen is daar ook geen bodemdaling meer te verwachten (zie ook het antwoord op 5f). Vermilion heeft voor het gasveld Vinkega een seismische risicoanalyse opgesteld. Alle mogelijke aspecten die een rol kunnen spelen bij de berekening van het seismisch risico zijn daarbij meegewogen. Het seismisch risico van de waterinjectie is meegewogen in de vergunning voor waterinjectie in Nijensleek. Meer in het bijzonder zijn de injectieactiviteiten beschreven in het Waterinjectie Management Plan, welke deel uitmaakt van de vergunning. In dit Waterinjectie Management Plan staan de activiteiten beschreven die de integriteit van het reservoirgesteende en de afsluitende bovenliggende laag dienen te waarborgen. Dit plan ziet op een berekening van de druklimitieten om de integriteit van de bovenlaag te waarborgen, monitoring van de injectieputten en indien nodig operaties aan de injectieputten, kalibratie van de modellering, kwaliteitswaarborging en rapportage aan het bevoegd gezag. Dit plan wordt vooraf ter goedkeuring aan SodM overlegd en SodM houdt toezicht op de uitvoering ervan. Door het stellen van o.a. druklimitieten (en ander specifieke beheersmaatregelen) wordt het risico op seismische activiteiten beperkt of weggenomen.

3b	8 Seismisch risico opnieuw beoordelen	Zienswijze	Indieners vinden dat het seismisch risico zoals dat beoordeeld is in het instemmingsbesluit op het geldende winningsplan opnieuw moet worden beoordeeld omdat de risico's van de afvalwaterinjectie in het veld Nijensleek niet zijn meegewogen.
		Antwoord	De minister verwijst naar zijn antwoord op zienswijze 3a. Het geldende winningsplan is inmiddels onherroepelijk (zie antwoord op zienswijze 1b) en er zijn ook geen redenen om het geldende winningsplan te herzien. SodM ziet erop toe dat de gaswinning in overeenstemming met het geldende winningsplan plaatsvindt.
4			<i>Schade</i>
4a	1, 9, 10, 13 Vrees voor schade	Zienswijze	Indieners maken zich zorgen over een ongefundeerde boerderij uit eind 1800 die dichtbij het gasveld Nijensleek ligt en een kerkgebouw. Als de aan gaswinning gerelateerde bodemdaling de grondwaterstand beïnvloedt, wordt lokale ongelijkmatige zakking verwacht met risico voor schade aan gebouwen. Zij maken zich grote zorgen over de bodemdalingsprognose van meer dan 5 cm en schade die dat kan veroorzaken.
		Antwoord	De minister stelt vast dat bodemdaling in de diepe ondergrond door gaswinning op zichzelf niet zal leiden tot schade aan gebouwen zoals woningen en kerkgebouwen. Aardgas bevindt zich in de poriën van gesteente diep onder de grond. Wanneer het gas wordt gewonnen daalt de druk in het gesteente. Door het gewicht van de lagen erboven wordt het gasreservoir dan wat samengedrukt. Dit wordt compactie genoemd. De lagen boven het reservoir bewegen gelijkmatig mee, en er ontstaat een gelijkmatige bodemdalingskom aan het aardoppervlak in de vorm van een hele platte schotel. De helling van de bodemdalingskom strekt zich uit over kilometers en kan er niet voor zorgen dat funderingen of constructies onder ongelijke druk komen te staan. De bodemdalingskom treedt zo geleidelijk en gelijkmatig op dat geen ongelijke zakkingen aan de oppervlakte veroorzaakt worden. Zetting van de bodem door droogte kan ongelijkmatig zijn en kan leiden tot schade aan gebouwen. Dit is een verschijnsel dat zich voordoet in de ondiepe ondergrond en staat los van de door de gaswinning uit het gasveld Vinkega veroorzaakte diepe bodemdaling. De waterschappen hebben aangegeven geen significante gevolgen te zien en hebben ook de opbouw van de ondergrond in hun advies betrokken. De minister begrijpt uit het advies van de waterschappen dat de grond- en oppervlaktewaterstanden passen bij de gebruiksfuncties in het gebied en verwacht dan ook geen verdroging en/of zetting van de bodem als gevolg van de gaswinning of schade aan gebouwen. Funderingen van woningen en woningen zonder funderingen zullen niet scheefzakken als gevolg van bodemdaling door gaswinning omdat de bodemdalingskom geleidelijk en gelijkmatig optreedt. Dat op het diepste punt boven Nijensleek de bodem naar verwachting in totaal maximaal 5 cm zakt (waarvan het grootste deel al is gebeurd), maakt dit

			niet anders. Zie ook het artikel van TNO 'Bodemdaling door gaswinning veroorzaakt geen schade' van Huijgen c.s., 2020.
4b	6, 7 Schade moet worden voorkomen aan Koloniën van weldadigheid	Zienswijze	Indieners geven aan dat het gasveld in een gebied ligt dat is genomineerd als Unesco Werelderfgoed. Een van de uitgangspunten is dat blijvend gewaakt moet worden over de universele waarde. Deze waarde komt met name tot uitdrukking in de gebouwen en het landschap. Schade aan monumentale gebouwen van de Maatschappij van Weldadigheid moet worden voorkomen omdat herstel (als dat al mogelijk is) afbreuk doet aan het authentieke en monumentale karakter van dit cultureel erfgoed. De gebouwen zijn bijzonder gevoelig voor de bodemtrilling, gelet op de minder sterke fundering van deze erfgoed-objecten. Indieners geven aan dat uit het ontwerpbesluit niet blijkt dat de bijzondere betekenis van cultureel erfgoed in de omgeving van het Vinkega gasveld bij de afweging is betrokken.
		Antwoord	De minister onderschrijft het belang van het behoud van de Koloniën van Weldadigheid. De minister stelt vast dat door de uitgestrektere bodemdalingscontour, waar het in dit besluit om gaat, het behoud van de Koloniën van Weldadigheid niet in gevaar komt. De minister verwijst daarbij naar zijn antwoord op zienswijze 4a. Bodemdaling als gevolg van gaswinning zal niet kunnen leiden tot schade aan gebouwen omdat deze geleidelijk en gelijkmatig plaatsvindt. Ten overvloede merkt de minister op dat de uitgestrektere bodemdalingscontour geen invloed heeft op het risico op een aardbeving.
4c	2, 3, 10, 11, 12, 13 Schade door bodemdaling	Zienswijze	Indieners geven aan dat injectie van productiewater drukverandering kan geven en effect kan hebben op de waterhuishouding. Die verandering van de waterhuishouding kan effecten hebben op de woning van indieners. Samen met de periodes van droogte maakt dit de woning kwetsbaar voor schade. Schade treedt vaak op bij stijfheidsverschillen in de ondergrond. Indieners willen graag dat onderzocht wordt wat lokaal de effecten van mijnbouw op de waterhuishouding in de diepere lagen zijn. Het waterschap kijkt alleen naar de waterhuishouding aan het oppervlak en niet in alle diepere lagen. Die diepere lagen bestaan uit keileem, zand en veenlagen in combinatie met stuwwallen. Indieners vinden niet terug dat hiermee rekening is gehouden. En veenoxidatie is al een zorgwekkende factor in verband met mogelijke schade.
		Antwoord	De minister verwijst allereerst naar zijn antwoord op zienswijze 4a. Daarnaast benadrukt de minister dat injectie van productiewater op 2 km diepte geen effect heeft op de veel ondieper gelegen waterhuishouding. Keileem, zand en veenlagen liggen in de bovenste honderd meters en kunnen afhankelijk van de opbouw van de ondergrond tot enkele honderden meters diep zijn. Hoe dieper in de ondergrond hoe compacter de gesteentelagen worden. Tussen de veel ondieper gelegen watervoerende lagen en het diepgelegen voorkomen waar waterinjectie in plaatsvindt zit ruim een kilometer aan onderdringbaar gesteente.

4d	2, 3, 9, 10, 11, 12, 13 Fonds	Zienswijze	Indieners geven aan dat zij als huiseigenaar aangewezen zijn om zelf schade door mijnbouw te bewijzen. De verhouding tussen overheid en burger is hierin zeer ongelijk. Indieners verzoeken om een fonds in te stellen met een deel van de omzet uit de gaswinning zodat woningbezitters hierop in de toekomst aanspraak kunnen maken bij gecombineerde schade.
		Antwoord	In het besluit is uiteengezet dat door de aangevraagde gewijzigde bodemdalingsprognose de risico's op schade niet worden vergroot. Bodemdaling door gaswinning alleen kan niet leiden tot schade aan gebouwen of woningen, dus ook de verruimde bodemdalingscontour niet. Voor zover de vraag van indieners ziet op schade door bodemtrilling stelt de minister vast dat dit hier niet aan de orde is omdat het alleen gaat om de verruimde bodemdalingscontour en de effecten daarvan. Omwonenden die schade hebben waarvan zij vermoeden dat het veroorzaakt wordt door gaswinning, kunnen die schade melden bij de onafhankelijke landelijke Commissie Mijnbouwschade (zie ook de website www.commissiemijnbouwschade.nl).
4e	2, 3, 9, 10, 11, 12, 13 Commissie Mijnbouwschade en bewijsvermoeden	Zienswijze	Indieners geven aan dat de Commissie Mjnbouwschade in het leven is geroepen om de burger te ontzorgen, maar het protocol is tot stand gekomen zonder overleg met omwonenden en is te ambtelijk waardoor het niet leidt tot oplossing maar wederom mensen uitsluit, onder meer door de termijn van 1 jaar na een beving en omdat schade door meerdere factoren kan ontstaan en daarom complex is. Indieners vinden dat voorkomen moet worden dat schade door mijnbouw in de kleine velden ook zal leiden tot langdurige procedures. Indieners vragen daarom om een omkering van de bewijslast. Ook verzoeken zij de minister om aan de Commissie Mjnbouwschade de opdracht te geven om te denken vanuit oplossingen en niet alleen juridisch.
		Antwoord	De minister verwijst naar zijn antwoord op zienswijze 4d. Ook benadrukt de minister dat de Commissie Mjnbouwschade onafhankelijk onderzoek laat uitvoeren naar de gemelde schade en zodoende ook ontzorgt. Het wettelijk bewijsvermoeden waar indienders op wijzen hangt samen met het grote aantal aardbevingen door het Groningenveld en daardoor gelijksoortige schades en is onafhankelijk van de bodemdaling. In het ontwerpbesluit is tevens gemotiveerd waarom er geen sprake kan zijn van een wettelijk bewijsvermoeden, de minister verwijst hiernaar.
4f	2, 3 Zorgvuldig monitoren bodembeweging	Zienswijze	Indieners geven aan dat hun woning in het gebied van de Koloniën van weldadigheid ligt. Dit gebied is genomineerd als UNESCO-werelderfgoed. De bescherming van dit gebied vraagt om een hoge mate van zorgvuldigheid bij het onderzoeken en monitoren van de effecten van bodembeweging.
		Antwoord	De minister stelt, mede op basis van het advies van SodM en de Tcbb, vast dat de uitgebreidere bodemdalingscontour geen aanleiding is voor het treffen van aanvullende maatregelen en dat het bestaande meetplan voorziet in een adequate monitoring van bodemdaling. Monitoring van bodemdaling vindt al zorgvuldig plaats. Zie ook het antwoord op zienswijze 4b en 4c.

4g	9 Waardedaling en Nulmeting	Zienswijze	Indiener geeft aan dat voor het aantonen van schade een nulmeting vereist is en wil weten wie de daaruit voortvloeiende kosten gaat betalen.
		Antwoord	De minister wijst erop dat de kernvraag of de mijnbouwactiviteit de oorzaak is van een geconstateerde schade ondanks een nulmeting onbeantwoord blijft. De minister heeft in 2018 advies gevraagd aan de Technische commissie bodembeweging (Tcbb) over de bruikbaarheid van een representatieve nulmeting aan gebouwen bij de latere beoordeling van de oorzaak van schade. Het daarop ontvangen advies lag er mede aan ten grondslag dat de minister eind 2018 heeft aangegeven dat een nulmeting aan gebouwen van beperkte waarde is en in het algemeen niet is aan te bevelen. Sindsdien werkt de minister aan het versterken van het seismisch meetnetwerk in Nederland. Versnellingsmeters kunnen ervoor zorgen dat bij een aardbeving de lokatie van de bodemversnellingscontouren in het gebied nauwkeurig geografisch is te duiden en dat kan helpen om het oorzakelijk verband tussen een gebouwschade en de mijnbouwactiviteit eenvoudiger te kunnen vaststellen (Kamerstukken II 2018-2019, 32849, nr. 156). Het staat eenieder uiteraard vrij om voor eigen rekening een nulmeting te laten verrichten.
			<i>Natuur en milieu</i>
5a	4, 5, 8 Wet natuurbescherming Wet Milieubeheer	Zienswijze	Indieners geven aan dat het seismisch risico en het overschrijden van de 5 cm-grens en de consequenties daarvan op de waterhuishouding wel worden genoemd in de aanvraag van 30 november 2018, maar niet zijn beoordeeld volgens de Wet natuurbescherming en de Wet milieubeheer. Indieners vinden dat de aanvraag in samenhang met het geldende winningsplan wel degelijk vergunningplichtig is in het kader van de Wet natuurbescherming, al dan niet aangehaakt. Vergunningplicht ontstaat wanneer er effecten kunnen plaatsvinden die moeten worden uitgesloten
		Antwoord	De minister stelt vast dat de aanvraag uitsluitend ziet op de uitgestrektere bodemdalingscontour. Het seismisch risico is eerder beoordeeld in het besluit van 11 juli 2018 dat inmiddels onherroepelijk is. De minister verwijst naar zijn antwoord op zienswijze 1b. Vermilion heeft bij de aangevraagde wijziging een bijlage aangeleverd getiteld 'Effectbeoordeling bodemdaling als gevolg van gaswinning Vinkega op de waterhuishouding en natuur'. Mede op basis daarvan heeft de minister beoordeeld dat er geen nadelige effecten zijn die een weigering van de instemming zouden rechtvaardigen. De minister meldt ten overvloede dat er geen milieueffectrapportage (mer) (beoordelings)plicht is voor een winningsplan en voor de ingediende wijziging geen vergunning op grond van de Wet Natuurbescherming, nodig is.

5b	4, 5, 7, Mer beoordeling Onzorgvuldigheid Voorzorgbeginsel	Zienswijze	<p>Indieners geven aan dat tijdens de procedure voor een omgevingsvergunning in 2012 de verplichte Mer niet is uitgevoerd. De minister maakt hier ten onrechte geen melding van in het ontwerp instemmingsbesluit. Dat had wel moeten omdat de effecten op de waterhuishouding door de productiesnelheid van 2 miljoen Nm³ per dag nooit beoordeeld zijn op grond van de Wet natuurbescherming en de Wet milieubeheer. Indieners geven aan dat alsnog een mer moet worden uitgevoerd om verdere uitbreiding van de al ontstane bodemdaling te voorkomen. Alle effecten op de bodem, waterhuishouding, natuur en milieu moeten met terugwerkende kracht vanaf de start van de gasproductie uit Vinkega worden geïnventariseerd en er moeten maatregelen worden voorgesteld om de al opgetreden effecten te neutraliseren.</p> <p>Indieners vinden dat door het ontbreken van een mer geen helder beeld bestaat van de cumulatieve effecten van de gaswinning uit alle omliggende velden als geheel. Er is ten onrechte nooit een mer opgesteld. De minister en Vermilion zijn blijkbaar niet bereid dit vrijwillig te doen als de juridische plicht niet bestaat. Een integraal beeld van de ruimtelijke- en milieugevolgen van gaswinning ontbreekt nu. Dat vinden indieners onzorgvuldig. Het voorzorgbeginsel brengt met zich mee dat besluitvorming pas plaatsvindt na zorgvuldig en integraal onderzoek, waar de mer nu juist voor is bedoeld. Ook de Europese MER-Richtlijn wordt niet juist toegepast, althans is niet op correcte wijze vertaald in Nederlandse wetgeving. De Nederlandse mer-plicht is gekoppeld aan de dagproductie terwijl de milieugevolgen van gaswinning veeleer worden bepaald door de totale productie uit een gasveld.</p> <p>Indieners verzoeken de minister uit te leggen waarom tot tweemaal toe geen besluit is genomen op een mer-plicht, namelijk in 2009 (startnotitie mer) als in 2012 (productie boven drempel mer-plicht). Waarom gaf de minister in 2009 geen opdracht aan de Commissie MER om de cumulatieve effecten van de gasproductie uit Vinkega en De Hoeve mee te nemen in hun richtlijnen voor invulling van het MER en waarom is natuurgebied Landgoed De Eese geen rol gespeeld nu blijkt dat daar de grootste bodemdaling optreedt. Als inwoner of belangengroep is het lastig om een cumulatief beeld te krijgen als er geen mer is opgesteld.</p>
		Antwoord	<p>De minister herhaalt dat deze aanvraag uitsluitend ziet op de meer uitgestrekte bodemdalingscontour. In het kader van het winningsplan speelt de mer-(beoordelings)plicht niet. Het geldende winningsplan en andere onherroepelijke vergunningen en de totstandkoming daarvan kan niet in deze procedure aan de orde komen. De minister verwijst naar zijn antwoord op zienswijze 1b.</p>
5c	3, 4, 5, 8 Effect verandering waterhuishouding op natuur en milieu	Zienswijze	<p>Indieners geven aan dat verandering van waterhuishouding aan de oppervlakte effecten kan hebben op de kwetsbare NATURA 2000 gebieden in de directe woonomgeving. Het advies van het waterschap gaat helaas niet verder dan het waterbeheer aan de oppervlakte, maar berekent niet de effecten op de diverse bodemlagen. In de natuurgebieden wordt hoog ingezet</p>

			<p>op maatregelen ter bescherming van de natuur en op kwaliteitsverbetering. De onttrekking van grondwater voor de landbouw en de uitzonderlijk droge zomers spelen deze gebieden al veel parten. De mogelijke invloed van bodemdaling en -stijging komt daar nog bovenop en moet onderzocht worden door middel van een Mer.</p> <p>De afname van het waterbergend vermogen van de bodem heeft nu al dramatische gevolgen voor de waterhuishouding, landbouw, natuur en milieu door klimaatverandering, de effecten van de gaswinning komen er nog bovenop.</p> <p>In deze regio gelden specifieke risico's. Dit heeft te maken met het hoger gelegen Drents plateau en de van daaruit ontspringende en rechtgetrokken beekdalenproblematiek en de verdrogingsproblematiek die niet geldt voor het lageregelegen Groningen. Juist in deze kwetsbare stroomdalen wordt gas gewonnen. Indieners vinden het niet terecht dat de minister steevast zegt dat in andere delen van Nederland niet dezelfde risico's gelden als in Groningen.</p>
		Antwoord	<p>SodM verwijst naar het waterschap Drent-Overijsselse Delta dat recent heeft geadviseerd over het nabijgelegen gasveld Diever dat enkele centimeters daling daar geen significante gevolgen heeft voor het watersysteem. De minister wijst erop dat SodM in zijn advies stelt dat een daling van 1-2 cm in de meeste gevallen geen merkbare invloed heeft op de waterhuishouding en de natuur. De minister stelt vast dat de beide waterschappen in hun adviezen over de uitgestrektere bodemdalingscontour eveneens hebben aangegeven geen significante gevolgen te zien in dit gebied. De minister heeft geen reden te twifelen aan deze adviezen. Ook wijst de minister erop dat de bodemdaling veroorzaakt door gaswinning een daling is die in de diepe ondergrond plaatsvindt waardoor bovenliggende lagen 'mee zakken'. De bovengelegen lagen zelf, worden niet dunner.</p>
5d	3 Natura 2000	Zienswijze	<p>Indieners geven aan dat zij het onbegrijpelijk vinden dat er nieuwe gasvelden worden aangeboord onder Natura 2000-gebieden als het Drents Friese Wold en dan nog wel zonder uitvoering van een Mer.</p>
		Antwoord	<p>De minister benadrukt dat uit het gasveld Vinkega sinds 2011 gas wordt gewonnen. Er is geen sprake van een nieuw gasveld. Voor zover indieners doelen op de plannen bij Boergrup verwijst de minister naar zijn antwoord op zienswijze 2c. Uit de aanvraag blijkt dat de bodemdalingskom die door de gaswinning uit het Vinkega gasveld wordt veroorzaakt net het Natura-2000 gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld raakt. Zoals de minister in het instemmingsbesluit heeft aangegeven zullen de effecten daarvan zo gering zijn dat dit geen reden is zijn instemming aan de gewijzigde bodemdalingsparagraaf te onthouden.</p>
5e	8 Landgoed de Eese Natuurwaarden	Zienswijze	<p>Indieners geven aan dat boven de verwachte bodemdalingskom het waardevolle natuurgebied landgoed de Eese ligt, dat een belangrijke EHS-verbinding is tussen de nationale parken Drents Friese Wold en Leggelderveld en De Weerribben. De klemtoon ligt op verbetering van de waterhuishouding om verdroging tegen te gaan. De verwachte uitbreiding van de</p>

			<p>bodemdalingskom boven de kritische grens van het waterschap kan een negatieve invloed hebben op de doelstellingen van het natuurgebied en de kwetsbare waterhuishouding. Uit de nota van antwoord voor het veld Diever blijkt dat het waterbergend vermogen bij 2 cm bodemdaling afneemt met tienduizenden kubieke meters. Indieners vragen om een berekening van de bodemdaling in de aanvraag Vinkega van 5,2 cm. Ook willen indieners weten waarom dit waardevolle natuurgebied niet is meegenomen in de beoordeling van de aanvraag. Ook op basis hiervan moet het geldende winningsplan geheel worden herzien.</p>
		Antwoord	<p>De minister verwijst allereerst naar zijn antwoord op zienswijze 5d. De minister constateert op basis van alle ingekomen wettelijke adviezen dat de grotere bodemdalingscontour een dermate gering effect heeft op de natuur dat er geen reden is om zijn instemming aan de gewijzigde bodemdalingsparagraaf te onthouden.</p>
5f	4, 5 Injectie afvalwater	Zienswijze	<p>Sinds 2011 vinden er in Nijensleek afvalwaterinjecties plaats. Indiener vreest voor Nijensleek eveneens een grotere bodemdaling en bodemdalingscontour. Opmerkelijk omdat bij afvalwater injecties vaak bodemstijging optreedt. Feit is dat er meer afvalwater geïnjecteerd wordt in Nijensleek dan gepland. Er is geen strikte controle door de overheid op de effecten voor het milieu van deze afvalwaterinjecties (o.a. bodembeweging, benzeen uitstoot en indirect ook stikstof uitstoot). Er is een milieuvergunning afgegeven door de provincie en daar blijft het bij.</p>
		Antwoord	<p>De minister wijst er ten eerste op dat uit Nijensleek geen gas meer wordt gewonnen en dat zodoende geen verdere bodemdaling als gevolg daarvan wordt verwacht. Bij gaswinning komt soms water mee omhoog dat uit het gas wordt gehaald voordat het gas geschikt is voor gebruik. Dat water wordt teruggebracht naar waar het van nature voorkomt, namelijk in de diepe ondergrond. Dat water vloeit terug door de poriën in de gesteentelaag waar voorheen gas zat. De druk in het voormalige gasveld zal dus niet meer dalen. Het volume van het te injecteren productiewater is vele malen kleiner dan die van het destijds gewonnen gas. Deze waterinjectie zorgt dus niet voor bodemdaling of meetbare bodemstijging zoals indieners dat vrezen.</p> <p>De minister meldt ten overvloede dat voor een waterinjectie een omgevingsvergunning benodigd is op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Deze procedure staat los van de procedure voor instemming met het winningsplan voor Vinkega. Zienswijze die hierop zien worden daarom niet meegenomen.</p>
5g	8 Afvalwaterinjectie	Zienswijze	<p>Indieners willen weten waar de door Vermilion verwachte hoeveelheid afvalwater wordt geïnjecteerd nu de injecties in Noordwolde en Oldelamer niet zijn doorgegaan. Wordt er nu in Nijensleek in totaal meer dan 240.000 m geïnjecteerd en is dat toegestaan in cumulatie met gaswineffecten en is er een mer-beoordeling opgesteld? Het is onduidelijk waar dit extra afvalwater ingezameld en geïnjecteerd wordt. Indieners willen weten of de minister hun zorg</p>

			hierover deelt. Indieners willen weten of de hoeveelheid geïnjecteerd afvalwater gemeld wordt en of er controle op is.
			De minister verwijst allereerst naar zijn antwoord op de vorige zienswijze. Ten overvloede wijst de minister erop dat voor de waterinjectie in het veld Nijensleek een omgevingsvergunning is verleend waarin voorschriften zijn gesteld die Vermilion zal moeten naleven. De rapportages over de waterkwaliteit kunnen worden ingezien via de site https://www.nlog.nl/injectie-proceswater .
			<i>Overig</i>
6a	4, 5 Winningsplan voorwaarden	Zienswijze	Indieners geven aan dat het winningsplan niet aan de voorwaarden voor een winningsplan voldoet. Het is een document waarmee maar één aspect geactualiseerd wordt. Indieners vinden dat geen winningsplan. Daarnaast vinden indieners dat uit de uitspraak van de Raad van State over het gasveld Vinkega (ECLI:NL:RVS:2019:3738) blijkt dat de onderliggende winningsplannen die deel maken van het ingediende winningsplan en daarin geactualiseerd worden, buiten beschouwing gelaten moeten worden. Dat betekent in dit geval dat de aanvraag los beschouwd dient te worden van de onderliggende winningsplannen en dan blijft dus een document over dat niet aan de vereisten van een winningsplan voldoet.
		Antwoord	De minister verwijst naar zijn besluit van 11 juli 2018 waarin is ingestemd met het gewijzigde winningsplan van 23 augustus 2016 voor de gaswinning uit het gasveld Vinkega (kenmerk DGETM-EO/18120913. Dit winningsplan is sindsdien het geldende winningsplan. Artikel 34 van de Mijnbouwwet laat de mogelijkheid open om in te stemmen met een wijziging van een winningsplan. In dat geval behoeft niet een geheel nieuw en allesomvattend winningsplan te worden ingediend. De minister heeft immers al eerder ingestemd met alle onderdelen die niet gewijzigd worden. De aanvraag tot wijziging van het winningsplan dient wel alle informatie te bevatten op grond waarvan een oordeel gevormd kan worden over de effecten van die wijziging. Dat is hier het geval.
6b	4, 5 Niet goed gekeurd winningsplan	Zienswijze	Indieners geven aan dat in het ontwerp instemmingsbesluit ten onrechte wordt verwezen naar een niet goedgekeurd winningsplan van 3 juli 2015. Het goedgekeurde winningsplan van 23 augustus 2016 ontbreekt in de referenties en is dus niet meegenomen in het ontwerp instemmingsbesluit.
		Antwoord	De minister stelt vast dat het laatst ingediende winningsplan waarmee is ingestemd is, het winningsplan Vinkega is van 23 augustus 2016. Er is in het ontwerp instemmingsbesluit per abuis verwezen naar een ouder winningsplan uit 2015. Dit is hersteld in het definitieve besluit. De minister benadrukt dat op het geldende winningsplan van 23 augustus 2016 een addendum is ingediend in december 2016 dat is beoordeeld en waarmee is ingestemd.

6c	4, 5, 7 Winningsplan 2016 Besluit 2018 onzorgvuldig	Zienswijze	Indieners geven aan dat het winningsplan uit 2016 op 11 juli 2018 ten onrechte is goedgekeurd omdat toen al bekend was dat de bodemdalingskom zich verder zou uitbreiden en de bodemdalingsprognose niet juist was. Indieners vinden dit onzorgvuldig.
		Antwoord	De minister verwijst naar zijn motivering in het besluit onder het kopje: Beoordeling adviezen over overige onderwerpen. De minister heeft gemotiveerd dat de meetgegevens en de analyse daarvan in de loop van 2018 hebben geleid tot een aanpassing van de bodemdalingsparagraaf. In samenspraak met SodM heeft Vermilion de gaswinning tijdelijk stilgelegd. De minister acht dit proces niet onzorgvuldig. Overigens is in de beroepsprocedure tegen het instemmingsbesluit van 11 juni 2018 aan de orde geweest dat 30 november 2018 een aanvraag is ingediend met een nieuwe bodemdalingsparagraaf. Dit heeft niet geleid tot gegrondverklaring van de beroepen op dit vlak. Dit besluit is inmiddels onherroepelijk.
6d	7 Rijkscoördinatie regeling	Zienswijze	Indieners vinden het belangrijk dat voor het veld Vinkega en de omliggende gasvelden de Rijkscoördinatieregeling van artikel 34, zevende lid van de Mbw toegepast wordt. Op die manier wordt voor de omwonenden en overheden en andere betrokkenen duidelijk welke besluiten genomen moeten worden en wat de relatie is tussen die besluiten en wat de gezamenlijke impact is van die besluiten.
		Antwoord	De minister stelt vast dat voor de onderhavige aanvraag die is ingediend tot wijziging van het winningsplan, geen andere vergunningen benodigd zijn zodat een gecoördineerde behandeling niet aan de orde is.
6e	7 Overzicht besluiten	Zienswijze	Indieners vragen om een overzicht van alle besluiten die de afgelopen 3 jaren zijn genomen en de komende 3 jaren nog verwacht worden over de gaswinning uit de velden Vinkega, Eesveen, Nijensleek, Diever, De Hoeve, Noordwolde, De Blesse-Blesdijke-Blesdijke East, en Sonnega-Weststellingwerf.
		Antwoord	De minister verwijst naar de website www.nlog.nl waar de besluiten over mijnbouw in de diepe ondergrond gevonden kunnen worden. Op de interactieve kaart kan een veld worden geselecteerd met de bijbehorende besluiten. Op www.mijnbouwvergunningen.nl worden de wijzigingen vermeld als daarvoor een aanvraag om instemming is ingediend en de minister moet beoordelen of hij kan instemmen met die wijziging. Vermilion zal eerder een beeld hebben van mogelijke wijzigingen en zal dat in een vroeg stadium delen met de omgeving op basis van de afspraken die zijn gemaakt in het kader van de NOGEPa.
6f	4, 5 Strafrechtelijk onderzoek, putten verzegeld	Zienswijze	Indieners geven aan dat in het ontwerp instemmingsbesluit ten onrechte niet wordt vermeld dat er een strafrechtelijk onderzoek is ingesteld door het Openbaar Ministerie naar de gaswinning uit Vinkega. Evenmin is vermeld dat de twee putten in het Vinkega gasveld verzegeld zijn door SodM totdat het nieuwe winningsplan is goedgekeurd.

		Antwoord	SodM noch de minister zijn inhoudelijk op de hoogte van de genoemde strafrechtelijk onderzoeken. Als het OM tot de conclusie komt dat er strafrechtelijke vervolging gaat plaatsvinden, is het aan de strafrechter om te bepalen wat de gevolgen daarvan zijn. Vermilion wint momenteel geen gas uit het gasveld Vinkega. De putten zijn echter niet verzegeld door SodM zoals indiener stelt. De minister stelt vast dat beide onderwerpen niet relevant zijn voor de beoordeling of hij kan instemmen met de ingediende wijziging van het winningsplan.
6g	4, 5, 8 Reden stilleggen productie	Zienswijze	Indieners geven aan dat de reden die nu door Vermilion genoemd wordt voor het stilleggen van de productie en zoals die ook in het ontwerp instemmingsbesluit is opgenomen, niet overeenkomt met de reden die Vermilion tijdens de zitting bij de Raad van State in augustus 2019 opgaf. Vermilion gaf toen als reden op dat er capaciteitsgebrek was op de pijpleiding naar Garijp. Indieners vinden het belangrijk dat de minister aangeeft waarom er verschillende verklaringen worden gegeven voor de stillegging van de productie.
		Antwoord	Tijdens de zitting is aangegeven dat de druk in de pijpleiding naar Garijp te hoog was, inmiddels is die gezakt en wordt winning niet meer beperkt door de druk in de pijpleiding. De minister verwijst voor het overige naar zijn antwoord op de vorige zienswijze. Het is voor de beoordeling van de aanvraag door de minister niet relevant om te weten wat de reden is geweest van de stillegging. De minister stelt ten overvloede vast dat er geen handhavingsbeschikking aan ten grondslag ligt.
6h	4, 5 Adviezen niet serieus genomen	Zienswijze	Indieners geven aan dat de minister onvoldoende heeft gedaan met de adviezen van de provincies Drenthe en Friesland en de gemeenten Weststellingwerf, Westerveld en Steenwijkerland.
		Antwoord	De minister hecht belang aan de inbreng van de decentrale overheden, met name om de regionale en lokale kennis van natuur en milieu, bebouwing en andere lokale belangen. De minister kent de algemene standpunten van de decentrale overheden over gaswinning. De gaswinning uit de kleine velden in Nederland is echter ten behoeve van de leveringszekerheid van nationaal belang en voorlopig nog nodig. De redenen voor de voortzetting van die gaswinning zijn uiteengezet in het besluit en als die gaswinning veilig is voor de omgeving en de inwoners dan kan dit voorlopig doorgaan.
6i	8 Omgevingswet	Zienswijze	Indieners willen graag weten waarom de minister in 2012 geen aanvang heeft genomen met het implementeren van de gaswinning in de omgevingswetgeving. Het lijkt erop dat de implementatie alleen gericht is op geothermie.
		Antwoord	De minister stelt vast dat deze vraag buiten de beoordeling van de aanvraag valt.
6j	8 Rechtsbescherming	Zienswijze	Indieners vinden dat het versnipperde systeem van vergunningverlening voor gaswinning onvoldoende rechtsbescherming geeft.

		Antwoord	De minister begrijpt dat het voor omwonenden lastig is dat de verschillende aspecten van mijnbouw in verschillende vergunningsstelsels geregeld is. Dat zal op korte termijn niet wijzigen. De minister benadrukt dat de rechtsbescherming voor elke vergunning op zich is verankerd in de desbetreffende wettelijke procedures. In de kennisgevingen in de kranten over de verschillende mijnbouwvergunningen wordt gewezen op de mogelijkheid van inspraak en bezwaar of beroep. De rechtsbescherming van omwonenden is hiermee voldoende geborgd.
6k	8 Term productie versus winning	Zienswijze	Indieners zijn van mening dat de term winning uit de Mijnbouwwet en de term productie uit de Wabo niet op elkaar zijn afgestemd. Omdat zij niet zijn geïmplementeerd in de omgevingswetgeving kunnen de effecten niet gezamenlijk behandeld en beoordeeld worden. In de rechtszaal mag de scheve verhouding tussen dagproductie uit de omgevingsvergunning en de jaarproductie uit het winningsplan en de mogelijke effecten daarvan niet gezamenlijk worden aangekaart. Dat bleek ook uit de uitspraak van de Raad van state over het geldende winningsplan. Dat sprake was van een merplichtige dagproductie waardoor een versnelde winning plaatsvond waarvan de effecten niet in een mer waren beoordeeld, mocht niet worden voorgelegd in de procedure over het geldende winningsplan. Indieners willen weten of het zinvol is de term tempo van de winning te vervangen voor tempo van de productie en of dit zou betekenen dat ondergrondse en bovengrondse effecten voortaan gezamenlijk beoordeeld kunnen worden.
		Antwoord	De minister stelt vast dat de eventuele mer-plicht in samenhang met de maximale dagproductie inderdaad in de omgevingsvergunning aan de orde komt. Het gaat in de omgevingsvergunning om de capaciteit van de gaswininstallatie en het beheersen van risico's die kunnen optreden in de installatie door te hoge druk in de boorput. De dagproductie in de omgevingsvergunning is maatgevend voor de bovengrondse installatie en de beoordeling van de effecten daarvan. De dagproductie staat los van de effecten die beoordeeld worden in het winningsplan, te weten het seismisch risico en de bodemdaling. De beschrijving van de jaarlijks te winnen volumes (productie) zoals genoemd in de winningsplannen is niet meer dan een verwachting van het productievolume dat voor de beoordeling van de gaswinning alleen direct relevant is in het kader van planmatig beheer en indirect voor het beoordelen van de effecten op bodembeweging. In het instemmingsbesluit met een winningsplan legt de minister alleen het totale maximaal te produceren volume vast.
6l	8 Lusten en lasten	Zienswijze	Indieners wijzen de minister graag op zijn zorgplicht, waaronder ook valt dat een evenredig deel van de baten van de gaswinning in onze regio worden besteed.
		Antwoord	De minister wijst op de door de gasproducenten opgestelde "Gedragscode gaswinning kleine velden" waarin hoofdstuk 7 afspraken staan over de maatregelen (lusten) in de omgeving van een mijnbouwlocatie. Genoemd hoofdstuk bevat afspraken over hoe een geheel nieuwe ontwikkeling (aanleg nieuwe locaties) met de omgeving worden afgestemd. Enerzijds kunnen

			waar mogelijk lokale of regionale ondernemers betrokken worden in de uitvoering van een project en anderzijds stelt de initiatiefnemer kennis en middelen beschikbaar om een positieve bijdrage aan de omgeving te leveren. Per project wordt dit in samenspraak met de omgeving uitgewerkt in een Project-afstemmingsprogramma. Naast project-afstemming bij een geheel nieuwe ontwikkeling hecht de minister ook belang aan maatschappelijke betrokkenheid van de mijnbouwbedrijven in de omgeving van hun bestaande projecten. Het is aan Vermilion om in overleg met de omgeving concrete invulling te geven aan maatschappelijke baten in de omgeving. De minister merkt wel nadrukkelijk op dat dit geen wettelijke grond is waarop het winningsplan (op grond van artikel 36 van de Mijnbouwwet) wordt getoetst. De minister benadrukt dat zowel de inkomsten van de gaswinning (70% van de opbrengsten) als het gewonnen gas zelf ten gunste komt van alle inwoners van Nederland.
6m	14 communicatie	Zienswijze	Indieners stellen dat de communicatie vanuit het ministerie ten aanzien van de procedure tekort schiet.
		Antwoord	De minister onderschrijft het belang van goede communicatie. Sinds de Kamerbrief van 21 december 2018 zijn er verbeteringen aangebracht in de vindbaarheid van informatie en de begrijpelijkheid ervan. Zo is er op rijksoverheid.nl algemene informatie geplaatst over de nut en noodzaak van gaswinning uit kleine gasvelden en worden ook de meest gestelde vragen beantwoord. Specifiek voor vragen over procedures voor mijnbouwvergunningen, is de website mijnbouwvergunningen.nl geopend. Op deze website is algemene informatie te vinden over de procedures en zijn ook stukken te vinden die ter inzage liggen. Deze websites voldoen aan de eisen van toegankelijk taalgebruik. Het verbeteren van de informatie is een continu proces. In dit geval is echter in het ontwerp-besluit per abuis een oud adres genoemd waar zienswijze naartoe gestuurd konden worden. Dit heeft verder geen consequenties voor de ontvankelijkheid van deze zienswijzen.
6n	14 ontgrondingen	Zienswijze	Indieners vragen zich af in hoeverre de Ontgrondingenwet van toepassing is.
		Antwoord	De Ontgrondingenwet heeft betrekking op de winning van oppervlakedelfstoffen door afgraving, zoals afgravingen van grond, klei, mergel en zand. Dergelijke ontgrondingen betreft worden onderscheiden van de winning van delfstoffen uit de diepe ondergrond, zoals gaswinning. Daarop is de Mijnbouwwet van toepassing.